

การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา ในทศวรรษที่สอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

Desirable Characteristics of School Administrators Based upon the Second Decade of Educational Reform under Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 1

จิตรา กรมจรรยา¹⁾ และ สมชาย วงศ์เกษม²⁾

Jittra Kromjunya¹⁾ and Somchai Wongkasem²⁾

¹⁾สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Department of Educational Administration, Faculty of Education, Rajabhat Maha Sarakham University

²⁾รองศาสตราจารย์ สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Assoc.Prof, Department of Educational Administration, Faculty of Education, Rajabhat Maha Sarakham University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง เปรียบเทียบความคิดเห็นของประธานคณะกรรมการ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูที่เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และศึกษาข้อเสนอแนะการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา 79 คน ผู้บริหารสถานศึกษา 79 คน และ ครูที่เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 79 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถาม คือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านความเป็นผู้นำ ด้านความรู้ทางวิชาการ และด้านความสามารถในการบริหาร มีความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ .978 และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบความแปรปรวนทางเดียว และทดสอบรายคู่โดยใช้วิธีของ ตุ๊กกี (Tukey HSD) ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ ด้านความเป็น

ผู้นำควรทราบบว่าหน่วยงานมีนโยบายในการดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง มีการวางแผนงานล่วงหน้า กำหนดแผนปฏิบัติงาน แต่งตั้งผู้รับผิดชอบตามแผนปฏิบัติงาน มีการตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ นิเทศให้คำแนะนำ ปรับปรุงพัฒนา รายงานผลการปฏิบัติงาน ด้านความรู้ทางวิชาการ ให้ความสำคัญงานวิชาการมากที่สุด พัฒนางานวิชาการ ด้วยการประชุมวางแผน อำนวยความสะดวก ร่วมกิจกรรม สร้างความมั่นใจ ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ตรวจสอบการจัดการเรียนการสอนของครูอยู่เสมอ ด้านความสามารถในการบริหาร ควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการร่วมแสดงความคิดเห็น ด้วยการร่วมคิด ร่วมทำร่วมตรวจสอบ ร่วมปรับปรุงแก้ไข

คำสำคัญ : คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ปฏิรูปการศึกษา

Abstract

The objectives of the study were to study the desirable characteristics of school administrators based upon the second decade of education reform, compare the opinion of the chairpersons, administrators and teachers who were being basic education commission board, and study some suggestions of the desirable characteristics of school administrators. Subjects used in the research consisted of 237 chairpersons of board directors, administrators and teachers who were being basic education commission board, selected through Krejcie and Morgan' s table. The instruments used in the research were a questionnaire of characteristics, leadership, academic knowledge and administrative of reliability, and a structured interview. The statistics used for analyzing data were percentage, mean, standard deviation and one-way ANOVA. The results of the research were as follows: 1) The desirable characteristics of school administrators were rated at a high level ($\bar{X}=3.90$) 2) The comparison of the opinion of the chairpersons, administrators and teachers was significant difference at .05 level as a whole and each aspect.3) Some suggestions related to the desirable characteristics of school administrators on leadership indicated that the school administrators should learn the policies on the educational reform in the second decade, plan in advance by setting up the action plan, appoint the responsible person's duties for action plan, inspect, supervise, give advice, adjust and develop the matters regularly, and also report the results of the operation plan. Academic knowledge, the school administrators should develop the academic affair, provide facilities, participate activities, build confidence, use appropriate technology, inspect teaching and learning method regularly. Administrative ability, the school administrators should take the community to participate in the process, share ideas, think together, inspect and improve the matters together.

Keywords : Desirable Characteristics of School Administrators Based, Second Decade of Educational

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 ได้บัญญัติให้มีการกระจายอำนาจไปยังสถานศึกษาให้มากที่สุด ทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา เกิดความตื่นตัวโดยเฉพาะในประเด็นของการปฏิรูปการศึกษา ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้เป็นไปตามมาตรฐานด้านผู้เรียนนั้นมียุทธศาสตร์ประกอบของความสำคัญหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งครู อาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีบทบาทโดยตรงในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดการพัฒนา และได้คุณภาพที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ กำหนดการบริหารงานของสถานศึกษาในปัจจุบัน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ครบทุกด้าน ทั้งทักษะในการนำคนและจิตใจคนให้ผู้ร่วมงานทุกคน ร่วมมือร่วมใจปฏิบัติภารกิจที่รับผิดชอบให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีอยู่เสมอ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถทำให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลปฏิบัติงานได้สำเร็จตามเป้าหมายนั้น คุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญยิ่งในการบริหารสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารต้องรับผิดชอบต่องานทุกอย่างให้บรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย จึงจำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้นำ เพื่อให้สามารถบริหารงานสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นำเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องได้รับการพิจารณาควบคู่กับมนุษยสัมพันธ์ ในหน่วยงานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานรัฐ หรือเอกชน ย่อมต้องการการบริหารที่มีประสิทธิภาพ และเหมาะสมเพื่อให้งานดำเนินไปอย่างถูกต้อง มีระเบียบแบบแผนที่ดี ซึ่งการบริหารที่ดีจำเป็นต้องมีหัวหน้างานที่ดีหรือผู้นำที่ดี ฉะนั้นการศึกษาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้นำจึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งและสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างมากในยุคที่เน้นการปฏิรูปการศึกษา [10]

จากที่กล่าวมาผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในหน่วยงาน ต้องมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการบริหารการศึกษาให้เป็นไปตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองเพื่อพัฒนา

คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ภายใต้การนำของผู้บริหารในการโน้มน้าว สร้างแรงบันดาลใจ ใ้บุคลากรในสถานศึกษาทุ่มเทสรรพกำลังในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มศักยภาพเพื่อความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของสถานศึกษา ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ซึ่งจะใช้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ คุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำ คุณลักษณะด้านความรู้ทางวิชาการ และ คุณลักษณะด้านความสามารถในการบริหาร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็น ของประธานคณะกรรมการ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูที่เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และศึกษาข้อเสนอแนะการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร
กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษา และครูที่เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำนวน 202 โรงเรียน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย เรื่องการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 มี 4 ด้าน ดังนี้ บุคลิกภาพ ความเป็นผู้นำ ความรู้ทางวิชาการ และความสามารถในการบริหาร

3. ขอบเขตด้านสถานที่

สถานที่ที่ใช้ใน ประกอบด้วย โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ทั้ง 4 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอกันทรวิชัย อำเภอแกลง และอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม

4. ขอบเขตด้านเวลา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดเวลาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ในครั้งนี้ผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินการวิจัยตามลำดับดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษา และครูที่เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 202 คน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 การเลือกกลุ่มเป้าหมายจากตาราง เครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan.) [11] แบ่งเป็นโรงเรียน ขนาดใหญ่ 14 แห่ง โรงเรียนขนาดกลาง 31 แห่ง โรงเรียนขนาดเล็ก 157 แห่ง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถาม เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามแนวทาง

ปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง

การสร้างและหาประสิทธิภาพเครื่องมือ

1. การสร้างแบบสอบถามโดยการศึกษา คู่มือ เอกสาร และการหาคุณภาพ ขั้นตอนการและตำราที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองของ บุญชม ศรีสะอาด [8]

2. กำหนดกรอบโครงสร้าง

3. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมกรอบแนวคิดของการวิจัย

4. นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง

5. นำแบบสอบถามเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ความตรง ความครอบคลุมเนื้อหา พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไข โดยการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ .885

6. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) ซึ่งไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายที่ใช้เก็บข้อมูล

7. วิเคราะห์หาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยการหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r_{xy}) ซึ่งอยู่ระหว่าง .30 – 1.00 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .978 และนำไปเก็บข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอหนังสือรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อประสานความร่วมมือกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

2. ขอความอนุเคราะห์จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ทำหนังสือประสานความร่วมมือกับโรงเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย

3. เก็บรวบรวมข้อมูล ตามวัน เวลาที่กำหนด

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านสถานภาพและตำแหน่งผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์ความคิดเห็นหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. เปรียบเทียบความคิดเห็น โดยใช้สูตร F-test (Dependent Samples) โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance)
4. ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ วิเคราะห์ และสังเคราะห์เนื้อหา จัดหมวดหมู่เรียงลำดับความถี่แล้วเรียบเรียงนำเสนอเป็นความเรียง

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับความคิดเห็นของประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน
2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง สรุปได้ดังนี้
  - 3.1 ด้านบุคลิกภาพ ควรเน้นความยุติธรรมมากกว่าข้ออื่น โปร่งใสตรวจสอบได้ วางตนให้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ เป็นแบบอย่างที่ดี

3.2 ด้านความเป็นผู้นำ ควรกล้าที่จะเปลี่ยนแปลงหรือริเริ่มสิ่งใหม่ ต้องควบคุมตนเองให้ได้ กล้าตัดสินใจ รับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนเองตัดสินใจและเป็นตัวของตัวเอง

3.3 ด้านความรู้ทางวิชาการ ควรให้ความสำคัญด้านวิชาการในสถานศึกษาเป็นอันดับต้น ๆ เป็นผู้ที่มีความรู้ด้านวิชาการอย่างรอบด้าน สามารถนิเทศครูและบุคลากรทางการศึกษาได้อย่างสม่ำเสมอ เน้นการใช้เทคโนโลยีและการวิจัย

3.4 ด้านความสามารถในการบริหาร ยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหาร เน้นการบริหารงานโดยใช้กระบวนการนิเทศ ติดตามงาน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ระดับความคิดเห็นของประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในหลายอย่าง คือ มีความสามารถในการจัดระบบงานบริหาร มีความสงบเสงี่ยม มีลักษณะท่าทางที่ดี มีการสนับสนุนให้บุคลากรเกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนา

สอดคล้องกับงานวิจัยของ นุชา สระสม [7] ที่ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมองค์การแบบสร้างของสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร มีองค์ประกอบด้านการกระตุ้นทางปัญญา การสร้างแรงบันดาลใจและความคำนึงถึงความ เป็นปัจเจกบุคคล อย่างมีนัยสำคัญที่ .05

สอดคล้องกับงานวิจัยของกริชเพชร คำโสภา [2] ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อมาตรฐานด้านผู้เรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การสร้างแรงบันดาลใจและการกระตุ้นใช้ปัญญา ส่งผลต่อมาตรฐานผู้เรียนในระดับมาก มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความอดทนต่อสถานการณ์และอุปสรรคต่าง ๆ

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐชยาวิรัตน์ ชูมีวสิน [5] ที่ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารศูนย์การศึกษาอนุเคราะห์และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง เมื่อพิจารณารายด้าน ปรากฏว่า

1.1 ด้านความเป็นผู้นำ พบว่า อยู่ในระดับมาก คือ มีเหตุผลและรับความเป็นจริงได้เกี่ยวกับงานปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรมจริยธรรม มีความพร้อมด้านเศรษฐกิจส่วนตัว ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษามีโอกาสแสดงความเป็นผู้นำ ด้วยการเตรียมตัวมาก่อนเป็นผู้บริหารทั้งด้านเศรษฐกิจ ทันทต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง สามารถบริหารสถานศึกษาให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องยอมรับว่าเป็นผู้บริหารที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง

สอดคล้องกับ ประคอง รัตมีแก้ว [9] ซึ่งกล่าวไว้ว่า ความสามารถในการปฏิบัติงานของผู้บริหารประกอบด้วยมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด มีความรู้ ความสามารถในการบริหาร มีประสบการณ์ในการบริหาร มีความสามารถในการตัดสินใจ วิเคราะห์พิจารณาเหตุการณ์

1.2 ด้านความรู้ทางวิชาการ พบว่า อยู่ในระดับมาก คือ มีความรู้เกี่ยวกับวิชาการของโรงเรียน มีความรู้เกี่ยวกับระบบประกันคุณภาพภายใน การพัฒนาหลักสูตร การวัดประเมินผล ผลการวิจัยเป็น

เช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาให้ความสำคัญงานวิชาการเป็นอันดับหนึ่ง ฉะนั้นผู้บริหารจึงต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ด้านวิชาการตามขอบข่ายงานบริหารวิชาการ รวมถึงระบบประกันคุณภาพภายในที่เป็นหัวใจของการบริหารสถานศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษา

สอดคล้องกับ ธีระพันธ์ พวงจำปี [6] กล่าวไว้ว่า บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียน เป็นการให้หลักฐานข้อมูล ดังนั้น โรงเรียนต้องจัด ให้มีระบบประกันคุณภาพภายใน

1.3 ด้านความสามารถในการบริหาร พบว่า อยู่ในระดับมาก คือความสามารถในการจัดระบบงานบริหาร การควบคุมกำกับ ติดตาม นิเทศงาน การจัดข้อมูลสารสนเทศให้ถูกต้อง การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติงาน และความสามารถสร้างแรงจูงใจ ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษา ไม่ได้มีหน้าที่ทำการสอน ให้บริหารสถานอย่างเดียวจึงนำหลักการบริหารสถานศึกษารูปแบบต่าง ๆ มาบูรณาการทุกด้าน ตามบริบทของสถานศึกษา มอบหมายงานให้บุคลากรทำตามความรู้ความสามารถ สนับสนุนให้บุคลากรเกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนา ชี้นำและเป็นที่ปรึกษาให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ตลอดจนสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาในการปฏิบัติงาน

สอดคล้องกับ ชูศักดิ์ ประเสริฐ [4] กล่าวไว้ว่า ความก้าวหน้าการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ผู้นำซึ่งเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอันดับแรกที่กำหนดเป้าหมาย และทิศทางในการดำเนินงานขององค์กร และเป็นหลักสำคัญของหน่วยงานของผู้ใต้บังคับบัญชาและระบบงานนั้นคือ คุณลักษณะของผู้บริหาร

1.4 คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่เป็นอันดับ 4 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า เป็นผู้มีความสามารถควบคุมอารมณ์ได้ดี เป็นผู้มีความเด็ดขาด และเป็นผู้มีความตื่นตัวหรือระมัดระวังอยู่เสมอ ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษามีโอกาสแสดงความรู้ความสามารถ และ

ทักษะการบริหารเพื่อนำสถานศึกษาให้บรรลุผลตามเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง จะต้องเป็นผู้ที่มีความเด็ดขาด มีความกล้าหาญรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ เปลี่ยนแปลงรอบด้าน ความยุติธรรมต่อผู้ใต้บังคับบัญชา คุณลักษณะที่พึงประสงค์เหล่านี้ย่อมส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหาร สอดคล้องกับงานวิจัย กริชเพชร คำโสภา [2] ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อมาตรฐานด้านผู้เรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าคุณลักษณะที่เป็นจริงของผู้บริหารโรงเรียนด้านบุคลิกภาพอยู่ในอันดับสุดท้าย โดยเฉพาะความเชื่อมั่นในตนเอง สอดคล้องกับ ประคอง รัชมีแก้ว [9] กล่าวไว้ว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร ประกอบด้วยใจดี ใจกว้าง เปิดโอกาสให้ครูมีเสรีในการคิด ควบคุมอารมณ์ได้ จิตใจมั่นคง ไม่เอาแต่อารมณ์ เป็นกัลยามิตรต่อผู้ร่วมงานเข้าใจผู้ใต้บังคับบัญชา มีความเป็นประชาธิปไตย หนักแน่น ไม่หุนเหิน ย่อมส่งผลต่อการบริหารในยุคปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และครูที่เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นต่างจากผู้บริหารสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และครูที่เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า สภาพการบริหารและการจัดการศึกษาตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ซึ่งมีเจตนารมณ์เพื่อ พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ ส่งเสริมและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา ให้มีคุณภาพสี่ใหม่คือ คุณภาพคนไทยยุคใหม่ ครูยุคใหม่ แหล่งเรียนรู้ใหม่ ระบบบริหารจัดการใหม่ การบริหารจัดการไปยังสถานศึกษาโดยตรงโรงเรียนมีอำนาจเบ็ดเสร็จ มีอิสระคล่องตัวในการบริหารและการจัดการ บทบาท

หน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีคุณลักษณะที่จะเปลี่ยนแปลง เพราะฉะนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องสามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อการบริหารงานและการบริหารการศึกษาให้ดำเนินไปด้วยความราบรื่นและบรรลุตามเป้าหมาย สอดคล้องผลการวิจัยของ ทาฟฟ์(Taff) [13] ได้ศึกษาบทบาทพฤติกรรมของผู้บริหารและความสำเร็จโรงเรียน พบว่า บทบาทพฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียนมีผลต่อการประสบความสำเร็จของโรงเรียน สอดคล้องผลการวิจัยของ นิวบาย (Newby) [12] ได้ศึกษาการบริหารคุณภาพทั้งองค์กร (TQM) ในโรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนที่ใช้ระบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์กรจะบริหารงานตามความต้องการความพอใจของผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียน บุคลากรทุกฝ่ายมีความร่วมมือ จึงทำให้โรงเรียนมีประสิทธิภาพ

ส่วนประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และครูที่เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า ความคาดหวังของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูสายผู้สอน ตลอดจนผู้ปกครองที่มีต่อผู้บริหารสถานศึกษาที่จะนำพาสถานศึกษาพัฒนาไปสู่มาตรฐานการศึกษาตามยุคปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ตามกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษา และเรียนรู้อย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับ ชูศักดิ์ ประเสริฐ [4] กล่าวไว้ว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ ที่มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ ที่เป็นผู้เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นวิชาชีพที่มีคุณค่า สามารถดึงดูดคนเก่ง คนดี มีใจรักในวิชาชีพครูมาเป็นครู พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ ให้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพและพัฒนาแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ

สอดคล้องกับ ธีระพันธ์ พวงจำปี [6] กล่าวไว้ว่า การบริหารจัดการที่มี ประสิทธิภาพ และการมีส่วนร่วม ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปฏิรูปในการศึกษา

จึงต้องมีศาสตร์และ ศิลป์ในการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่จะทำให้การบริหารจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ คุณลักษณะของผู้บริหารที่เกิดจากประสบการณ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สัมฤทธิ์ มั่นดอนเรือง [1] ได้ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนในทรรณะของครูผู้สอน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านความรับผิดชอบ ด้านการตัดสินใจ และด้านวิสัยทัศน์

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรมีการสอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มประชากรผู้มีส่วนได้เสียจากการจัดการศึกษาหลาย ๆ ภาคส่วน
2. ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาเฉพาะโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการจัดการศึกษาที่ได้มาตรฐานการศึกษา เพื่อเป็นรูปแบบในการพัฒนาแก่ผู้บริหารสถานศึกษา
3. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารหรือครูสายผู้สอนด้านอื่น เช่น คุณลักษณะที่พึงประสงค์จำเป็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
4. ควรวิจัยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารที่ใช้ตัวแปรอื่น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ สมชาย วงศ์เกษม ซึ่งได้ให้คำแนะนำตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ ปลูกฝังให้ผู้วิจัยรักการทำงาน สนับสนุน ให้กำลังใจและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด ขอขอบคุณ ดร.จำเนียร พลหาญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชยาภานต์ เรืองสุวรรณ และ ดร.ธีรวัฒน์ เขียมแสง ที่ให้คำแนะนำและเสนอข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ ตลอดจนตรวจแก้ไขงานวิจัยให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- [1] สัมฤทธิ์ มั่นดอนเรือง. การศึกษา ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ในทรรณะของครูผู้สอนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 2550.
- [2] กริชเพชร คำโสภา. คุณลักษณะที่พึง ประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 2552.
- [3] จวีวรรณ จันทร์เม้ง. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อ มาตรฐานด้านผู้เรียนของสถานศึกษา ชั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญา ศึกษ ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2552.
- [4] ชูศักดิ์ ประเสริฐ. สาระสำคัญการปฏิรูปการศึกษในทศวรรษที่สอง (2552 – 2561). สืบค้นเมื่อ วันที่ 16 กันยายน 2555. จาก www.ckusak.igetweb.com
- [5] ณัฐชยารัตน์ ชูมีวสิน. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารศูนย์กรศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. วิทยานิพนธ์ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2552.
- [6] ธีระพันธ์ พวงจำปี. ลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงมี. สืบค้นเมื่อวันที่ 14 มกราคม 2555. จาก <http://www.kroobannok.com/theerapan>.

- [7] นุชา สระสม. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมองค์การแบบสร้างของสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2552.
- [8] บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ :ชมรมเด็ก. 2553.
- [9] ประคอง รัศมีแก้ว. คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารในสถานศึกษาที่มีคุณภาพ. วิทยานิพนธ์ปริญญา สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2552.
- [10] Davis Keith. Human Behavior at work. New York : Mc Graw – Hill Inc ; 1972. Thai.
- [11] Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. "Determining Sample Size for Research Activities," Educational and Psychological Measurement. 30(3) : 607-610 ; 1970. Thai.
- [12] Newby. Earl F. "Total Quality Management and the Elementary School," Dissertation Abstracts International. 50(60) ; Desember ; 1998.
- [13] Taff, Barry Charles. "Teacher Perceptions of Principal Role Behavior and School Effectiveness," Dissertation Abstracts International. 58(7) : 2486 ; January ; 1998. Thai.